

SLOVENIJA.

List 42.

V petik 25. Velkiga travna

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrahaše še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Učiteljske skupščine.

(Konec.)

Svoboda je, bratje! združivanjah, svoboda molbah! Poslužimo se ove svobode, združimo so, molimo, jiščimo, terkajmo! Kažimo državnemu zakonodavstvu vse zapreke, ktere motijo napredek ljudske prosvete, odkrmo naše ljute rane in naše tužno stanje, zavolj ktere ga čeli naš narod terpi in za drugimi zado staje! — Ako tudi ni mogoče, da se vsi na jednom mestu skupljemo, to je pa vender mogoče v svakem predelu (dehantiji?) skupščino napraviti; in kar se na pojedinih mestih zaključí ali sklone, to se naj po dopisih in javnih domačih listih vsim in svakemu na znanje da; tako bi se mogla cela stvar vsestrano pretresti, razjasniti in k zaželjenemu koncu za koliko toliko bliže privedi. — To je bratje! naša sveta dolžnost, in ravno na nami stoji, od nas zavisi, pred celo domovino pokazati, da smo razumeli duh vremena, in naše zvanje (Beruf), in da smo vredni, da se nam tužno naše dosadanje stanje poboljša! Ja ne bomo čakali, da drugi pregledajo, kje nas opank ali črevl žali!! Priskočimo v pomoč zakonodavstvu našemu pri vredjenju naših učivnič; to će biti za nas velika zasluga za bu dočo srečo domovine. Na noge, bratje! radi se o vsih nas sreči, radi se o poboljšanju našega tužnega stanja, radi se o blagostanju domovine, o slavi naroda našega, o največemu sredstvu moralne sile našega jugoslovenskega naroda. Zavladalo je hvala budi Bogu po duhu vremena občno mnenje, da velja popraviti in poboljšati šole in stališ naš: dakle sedaj se tudi mi, bratje! prebudimo, doba je, ne odlagajmo! —

To so le nekatere krasnih in zlatih besed visokoučenega in iskrenega vlastenca v Sloveniji, gosp. učitelja M. Stojanoviča.

Gospodi učitelji! alj vam ne dirajo globoko v serca lete ognjene beseda vašega sobrata? alj vam ne odprejo oči, alj vas ne zbudijo iz spanja, da vidite in spoznate, kaj gre sedaj k vaši sreči in slavi? Morebiti, da je te prijateljski poziv le vender preslab, giniti in skloniti gg. učitelje, da derže skupščine; tega pa se je vender nadati, da se bode kateri pojedini našel, kateri bo iz ljubezni do mile domovine važni te predmet v pretresivanju vzel, plodove svojega izkustva v Sloveniji ali v kakim drugim domačem časopisu razodel, in tako pripravne predloge v premišlenje in razsojenje podael. Posebno važno in potrebno bi blo, bolj na tanjko po priliki učiteljske skupščine v Vinkovcah pretresovati sledeče točke:

1. Alj imamo dovoljno število ljudskih učivnič po slovenskih deželah; in ako jih ni, kako bi se mogle najlože napraviti.

2. Alj so vse učivnice v dobrim stanju, in ako niso, kako bi se v boljši postaviti mogle?

3. Alj ima dobrih knjig glede zadržaja in jezika; ktere bi se morale nove uvesti, — kako stare popraviti?

4. Alj mladina marljivo obiskuje šole, in ako ne, kaj je temu uzrok in kako bi se temu doskočiti moglo?

5. Alj je potreben nemški jezik v slovenskih šolah, in alj se ima še tamkej obderžati?

6. Kteri nauki in ktere znanosti so mladencem potrebni, kateri žele učitelji biti, in po katerim najpripravišim potu bi se jim mogli deliti?

7. Alj je kje ženskih šol, v kakvim stanju, in alj bi se ne trebalo ženskih šol vpe ljalí, kje bi se mogla ženska mladost zajedno učiti ženskih del?

8. Kako bi se mogel teoretički nauk o poljodelstvu, bčelarstvu, sadjoreji, gospodarstvu na način zabavni (unterhaltend) s praktičnem uvesti?

9. Alj so kje nedelske šole; v katerim stanju, ktere so sredstva, da jih mladost s veseljem objiše?

10. Kako bi se plača učiteljev povišati in vtemeljiti, težkoče polajšati mogle; koljko je učitelju v mestu, tergu, vesi za dostojno življenje potrebno?

11. Alj bi blo dobro, da se učitelji jedino in izključljivo od službe učiteljske živijo, in da se jim odvzeme služba cerkvarja ali mežnerja, organista itd.?

Zalostno do duše je blo vaše stanje, gospodi učitelji! to se ne sme in ne more tajiti: „Quem dñi odere, paedagogum fecere;“ najtežji, naj imenitnejši stan je bil najbolj zane maren, pozablen, potlačen — je velikokrat stradoval! — Alj biti će boljši! Kakor vsim državljanam, tako je tudi vam, gg. učitelji prisjalo rumeno sonce svobode, sreče in blagosti, — tudi vaše dolgočasne rane se bojo zacelele!

Alj ne zanašajte se na druge, ne naslanjajte se na ptuje rame; prevdarite sami svoje in šolske potrebe, odkrite jih pred celim svetom; prosite, in se vam bo dalo; jiščite in bote najdlí; terkajte in se bo vam odperlo! Ako vam pa ne gre hitro in povsod po volji, ak vam še nektera spodleti: ne prestrašite se, ne odstopite, ne obupajte: „Enkrat vender mora biti, ako bi se moralo iz terte zviti!“ — Celovec 14. Maji 1849.

And. Einspiller.

Pohlevno vprašanje na ministerstvo pravice.

V 24. listu letasnih Dunajskih Novin od 28. Prosenca se bere na uradni strani oznanilo sedajnega ministerstva pravice, kako de je ministerstvo, polno resničnih želja, enakopravnost vseh narodov v Avstrii, kakor božja pravica tirja, izpeljati in v djanju pokazati, v Lvovu posebni komisii izročilo oblast in nalogu, dozda jne postave v rusinski jezik prestaviti, in de je ravno to ministerstvo poskerbelo, enaki potrebi zastran slovenskiga (naše tukajšne gosposke, se ve de, bi bile rekle „krajnskiga“) jezika z enakim podvizanjem (mit gleicher Beshleunigung) zadovoliti. To je dalo ministerstvo mesca Prosenca na znanje, in komej je teden pretekkel, že je rusinski časopis Zorja Galicka veselo novico prinesel, de je pod vodstvom apelacijniga svetvavca so stavljen komisija svoje delo z uradno oblastjo pričela, in de se upati sme, de bodo važniši postave že tekoče leto v rusinski jezik prestavljene.

Naravno je vprašanje, kaj de se je po gori povedani obljudi za nas Slovence zgodilo? Odgovor je kratek: Nič!

Ravno taka bo narberžeje s izdajanjem novih deržavnih postav, ki bi se po letasnim cesarskim patentu vsakimu avstrijskemu narodu izvirno ali v pervopisu dajati imele; zakaj že zdavno vemo, de so na Dunaju posebni prestavljavci v ta konec postavljeni. Slovenskiga prestavljavca pa ga ni!

Smelo bi se torej visoko ministerstvo pobarati, kje je uzrok, de se ravno za Slovenski (sicer po več gubernijih raztreseni, pri vsem tem pa vender en edini) narod po očimsko skerbi! Bog daj, de bi enakopravnost narodov resnica postala!

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* „Dajte, dajte!“ se razlega zdaj po Ljubljani, kamor koli se obrnemo. „Zgodnja Danica“ nabera za Papeža, — neko „družtvo domorodcov“ za ranjene vojake domačiga regimenta, — „kmetijska družba“ za živinozdravilsko šolo, „slovensko društvo“ za spominik Drja. Prešerna, — „narodna straža“ za dozidanje svojiga stražiša (vahte).

Vojskovodja Radecki je 11. t. m. iz Milane predsedniku mestne gosposke v Ljubljano pismo poslal, v katerim se zahvali za dopis, ki mu ga je mestni odbor v poslavljenje njegovih imenitnih zmag pri Montari, Gamboli in Novari na Laško poslal; v tem pismu pohvali Radecki slavno obnašanje Ljubljančanov v nar nevarniših časih hudih zmešnjav in prekucij. (Nov.)

Zastran zbora Avstrijskih škofov na Dunaji se v več krajih zlasti na Tirolskim očitne molitve napravljajo, de bi Bog hotel zbranim cerkvenim očetam svojo pomoč obilno podeliti. Vážne reči so namreč, zavoljo kterih se tamkej posvetovajo; in vsim, kolikor nas je v Avstrii udov prave cerkve, mora na tem ležeče biti, de bi se tamkej taki sklepi storili, kakorsni so v prid cele cerkve in posameznih udov.

V Parizu je bilo un dan več kot 40 skrinj na colu zadržanih, ktere so bile polne svetih posod, dražih marmorskih in malanih podob. Puntarska vlada v Rimu je te reči v Vatikanu (papeževim prebivališi) pobrala, in truma nemških Judov, kterih glava je neki Brucker, se je v Rim perkatila, ki tako drage reči od roparskih puntarjev vkup kupuje, in jih proč odpeljava! Število poropanih reči je 2500, za ktere so Judje 3 milijone frankov dali, vredne so bile pa nar manj 10 milijonov! — Tako so Judje povsod per rokah, kjer sovražniki vere cerkvi kaj vzeti imajo. —

(Zgod. Dan.)

Iz Gorice. Poslanstvo, ki je bilo neslo želje goriške grofnije (!) pred cesarjev stol, je že nazaj prišlo. Brali smo odgovor, ki ga je mladi cesar poslancam dal, in ki so ga Goričani po pismi iz Beča vdobili, in koj veselo natisnili, odgovor, de cesar bo njih prošnjo s svojimi ministri pertresoval, in po tim odločil — kakor mu bodo ustavne okolšine perпустиle. Mislim de bi bli mi Slovenci na svojo prošnjo, ako bi jo bili za-se zložili, enaki odgovor vdobili. Goričani so pri ti priliki blizo tisuč goldinarjev posolili; mi bi poleg truda še oči zgubiti vtegnili, ki bi jih nam razkacení Lahi izključevali, ako bi se kaj taciga pre-

derznili. Kar bo pa vladarstvo spoznalo, de njegovi politiki vstreže, bo izpeljalo v kljub vsem prošnjam, saj ima dovolj moči.

Mi čakamo tedaj polni radovednosti, kam nas zapredejo, pa naj nas prodajo tudi Piemontezu, nikdar nas ne bojo v Lahe preobernili. Meternih je bil mož, de mu ga ni para, ki je razumel bolj od vsaciga, kako se mora slavyanski živlejši zatirati in izkoreniniti, pa on in vsi njegovi spredniki so se zastoja trudili in potili. Bo še marsikteri v Meternihovim duhu z nami ravnal. Al narodnost se ne da proč popihniti, kakor lahki list iz drevesa v jeseni. Slovenci smo, in Slovenci ostanemo. Nam ni še obupati. Desiravno naše politiško obnebjje ni vedro, in prijetno, vonder semter-tje marsikaka rožica razcvete. Slovenci goriskiga okroga! ne dajte se omrežiti od tistih mož, ki se kot kušcar stare sostave derže, ki prevzeti in omamljeni od laškutarije al nemškutarije bi za en belic Slovenijo zatajili in nesramožljivo izdali; ki se ne veselijo nje-ne sreče; temuč njeniga pogubljenja, mislijoč, de jim povzdiga slovenšine neobgiblivo smert pernese. Tedaj se vi, verli Slovenci marljivo in krepko naše reči poprimite, truditi se, kolikor zamorete, za svojo slovensko domovino, učite se svoj materni jezik. Ako smo izobraženi v svojim jeziku, naj se grozijo naši protivniki, naj nas osoda al Lahu al komu drugemu zaveže, mi bomo iskreni Slovenci, in „naša reč slovenska bo živo klila!“

— Pristavimo tu, kar „Ostdeutsche Post“ od tega piše:

Dunaj 17. t. m. Berž kakor je ustava 4. Marca na dan prišla, je vstal prepir, ali bo vsaki v §. 1. taiste med kronskimi deželami imenovani kraj tudi v resnici samostalno poglavarsko okrožje z viksi oblastjo, ktera bo neposredno ministerstvu podveržena. Posebno dvomljiva reč je bila zastran Ilirskiga kraljestva in njegovih kosov, ker se tam bere: Ilirsko kraljestvo, obstoječe: iz koroškiga, iz krajnskiga vojvodstva, iz poknežene grofnije goriške in gradiškanske, iz mejne grofnije istrijske in mesta Terzaškiga z okrajno. Ali ima celo to kraljestvo ena kronska dežela biti in torej Ljubljansko in Terzaško poglavarstvo v eno se zliti? ali pa ima vsak teh imenovanih kosov za-se poglavarstvo dobiti? — Odgovor od cesarja Terzaškim poslancam dan, ki Terzaško mesto z okolico za posebno kronsko deželo izreče, kaže na poslednje, in ravno to je tudi na Koroškem oveljalo, kjer je bila Celovska kresija z ministerialnim odpisom 11. Marca za provisorno deželno oblast ustanovljena, in ki se je že z Ljubljanskim poglavarstvom v razdeljenju opravil zedinila, po katerim se samo rekursi koroških kresij, oskerbnistvo politiških zalog, direktni davki in reči, ki denarnico vtičejo, za zdaj še Ljubljanskemu guberniju priderže. — Praša se torej, ali bodo tudi Vorarlberg, zgornja in dolna Silezia, Osvet in Zator, mesto Reka z okrajno itd., kraji, kateri so v §. 1. tudi med kronskimi deželami in sicer brez tako očitniga podverženja pod večji celotino, kakor pri Ilirii, imenovani, samostalne gubernije dobili? —

Tretji učiteljski zbor na Slivnici pod Marburgom. V zadnjim učiteljskem zboru 10. t. m. je bilo vseh le 17 zbornikov, ino med temi jeden župnik. G. predsednik je posvetovanje z lepo besedo začel: „Naši zbori sicer malo opravljajo, ali vendar imajo to posebno dosego, da se mi, kateri imamo tisti namen: učbo in omikanje ljudstva na skerbi, prijazno shajamo ino prijateljski pogovarjamo jeden drugemu v podbodo v premišljevanji, spoznavanji in dopolnjevanji svojega imenitnega poklica.“ Zapopadek pogovorov ino sklepov pak je bil na kratkem ti le: 1. Sveta maša za učence se ima služiti pogostoma, kolikor koli krat je po okoljšini kraja mogoče. Tu se ravnaj po dobri vesti. 2. Zvokovanje

(Lautirmethode) je bilo od večine pohvaljeno ino priporočano: iz onega, kar je manjšina, mala troha vgovorila, se je videlo, da tega ne umi. (Jaz bi rekel: odkod?) hvalim tedaj misli resničnega Vlastimila v Celoveu v teh Novinah list 19., da bi navzočni časopis za tičas učiteljski časnik namestival. 3. Se je krepko izreklo, da še Slovenskih učnih knjižic vseli ni, ino da bi se kakor bodi vsej za silo pomagalo. Priporočilo se je tedaj, da bi se za zdaj „Hudi jezik huda reč“ dobra knjižka v berilo upotrebila — ostalo bo pak pri golem priporočnji. Kedar koli v misel vze-mem učne bukvice bi žalostno zaupil: dajte vode mojim očem! Bratje Slovenci! nam je jednakosti jedinstva velikega zbora tedaj za vse Slovence jednega samo jedinega učebnega svetovavstva treba: v razkosanji, v razdruženi je hiranje: poguba; v kvar gre moč ino blago.

Da se pak naši pogovori ino naše priporoke razume, je pomisliti, kam je pošiljamo. 4. Je bilo skleneno, za vsakiga zbornika, kateri od jednega do drugega zbora umre, sve-tečno zadušbino obhajati, kakor je zadujokrat za prerano umeršega podžupnika Bratoša ino rajnega učitelja Križa bila. 5. Je bila prošnja izrečena do gg. župnikov, se v prihodno zborov udeleževati, da bi se vsakor-jacke razpake ugibale.

Iz vsega tega bodi vsakemu prijatelju ljudske omike razvidno, koliko da velikega — občinskega učiteljskega zbora potrebujemo, da se kaj jednekega ino stanovitnega z dobrim tekom dokonja. Zato se je k sklepu po naravskem nagonu že pomenilo, da bi tukašnjih zbornikov, kolikor bi jih moglo, 31. tega mesenca v učiteljski zbor na Ptuj prišlo, kar tu vsem rodoljubcem na glas dam. (Slov. Nov.)

Dalmacia.

Kotor 11. Maja. Iz sosednih Turških dežel in iz Černogore imamo naslednje novice. Truma (četa) od tisuč černogorcov se pripravlja na odhod v Banat čez planino Vujoševiča, bojevati se proti Madjarskim puntarjem, ki tisto deželo pokončavajo. In zavoljo tega pohoda so pogodili Černogorci z Arnavti (Albanezi) primirje (pokoje orožja) za eno leto.

Muselim Gaze Ded-Aga Šmailaglič je prišel pretečene dni v turško selo Ternovce z 3000 vojaki, brez de bi se zvediti zamogli njegovi naklepi.

Ternovica jo 7 ur od naše granice (meje) oddaljena. Černogorci so postavili straže, de se ovarjejo od vsakiga neprevidniga napada od strani tega turškiga komandanta.

(Smotr. Dalm.)

Austrijanska dežela.

Ker je ruski Car ravno v Varsavi, se je naš svitli cesar te priložnosti poslužil ter bo svojiga zvestiga zaveznika in skušaniga prijatla cesarske hiše obiskal.

20. t. m. zvečer je cesar iz Holomuca v Varsavo po železnici se podal, od kodar se bo v kratkim v stolno mesto vernil.

Razun general-adjutanta spremlja cesarja tudi minister knez Švarcenberg. (W. Z.)

— Minister znotrajnih oprav grof Stadion je zavoljo svojiga slabiga zdravja cesarja prosil, de bi popolnoma od svoje visoke službe odstopiti smel; ker je pa upanje, de grof Stadion se ozdravi, in de vtegne še s svojo sprevidnostjo pri razsnovi deržave pomagati, ga je cesar samo za daljši čas službe oprostil, in za zdaj ministru Bachu tudi opravljanje znotrajnih zadev, ministru Thienfeldu pa oskerbovanje šolskih reči izročil.

Česka dežela.

General Khevenhüller, ki na Českim komandira, je izdal pregled tistih kap, klobu-

kov, palc in drugih politiških znamenj, ktere se v Pragi nositi ne smejo. V Pragi je vse mirno. Cesar Ferdinand se poda še ta mesec v Inšpruk.

Moravia in Silezia.

Moravske Novine prineso iz Hradiša naslednje novice od Rusov:

Iz Hradiša zvemo, de se tam Rusi in Slovaki dobro razumejo, in de Rusam ta lepoglasni in krepki jezik močno dopade; samo nekteri ponemčenci, zlasti gospodiči in gospodične se slabo obnašajo, ker le po nemško z njimi govore; Rusi, katerim je jezik in narod njih nad vsem drugim, se čudijo, in zapopasti ne morejo, kako si nekteri mesčani v slavyanski deželi toliko domišljujejo, de po nemško govore; pri njih (so rekli nekteri ruski oficirji posmehvaje se) delajo to le — judje.

Duhovni v Hradiški okolici imajo mende radi Ruse, ker so pobožni, se postijo 3krat v tedni in prosti Rus ne gre mimo našiga duhovna, de bi mu roke ne poljubil. —

Vse jih hvali zavoljo njih lepiga in vljudniga zaderžanja. Obraz tega ljudstva je pomenljiv, izrazen, oko mirno in vabivo in celo obnašanje lepo in otesano. V stanicah sede in se razgovarjajo med sabo kakor sosedi, in s domačimi Moravani kremljajo tako prosto-serčno, kakor de bi bili z njimi skupej zrasli.

Lasje imajo vsi spodobno ostrizene, brade (berkov) nemajo, in na snažnost tako derže, de je njih perva prošnja, kakor v stan pridejo, za vodo, de se umijejo.

Ogerska dežela.

Iz Prešporka dne 17. t. m. se piše, de bode glavni stan Veldenov v kratkim v Ternavo preložen; popotni, ki od onod pridejo, povedo, de so tam že sobe za-nj pripravljene. Pioneerjev je šlo tje veliko, de bi pri Freistaku in Stredi (Seredu) pripravili prehod čez Vag. V Ternavi gredo vojaki stanovitno sem in tje. General Vogel je prišel do Trenčina. Madjari so postavili v Freistaku 40 štukov, de bi prehod čez Vag branili, ali pa dobili, veči del njih armade pa stoji okoli banskih mest, kjer se vterdujejo. Bojim se, de se bodo terdnejši kot poprej vgnjezdili v slovaških gorah. — Dozdaj še ni v Ternavi nič Rusov, mende tudi tje ne pridejo, gredo nekaj na ostrov Šut, nekaj pred Komarno. (N. N.)

Iz tabora c. k. armade. Kar se na levim bregu Donave v glavni armadi godi, od tega mi — to je oddelik generala Šlika na desnim bregu v Starih Gradeh postavljen — malo zvemo. Sovražnik se okoli Raba tiho derži in moste čez Rabnico varje. Pred tremi dnevi se je posadka v Rabu zlo pomnožila; so prišli tam trije regimenti husarjev in eden polskih hulajnov. Sodili smo iz tega, de so namenili kaki napad na nas, kar se pa ni zgodilo.

Husarji, ki našim konjikam nasproti stoje, dostikrat od dalječ okoli njih jahajo in jih k sebi kličejo. Une dni je nek husarski oficir (regimenta cara Miklavža) desetnika po česko klical, de bi k Ogram prestopil. Ali verli česki oklepnik mu je deržno odgovoril, mahaje s sablo. „Le sem pojdi! se bova že zmenila!“ Ali husarju se to ni ljubilo, temuč je nazaj jezdil. Ni dolgo smo napadli vas Dunášeg na malim otoku Šutt (madj. Kis Csalló-Kös) in tri husarje z konji vjeli. Zmeram nam je to nagajalo, de so na velikim otoku Šutt (Csalló-Kös) nam Madjari tako dalječ v levo stran segali. Pred večeranjem pa je planila truma drugiga oddelka na-nje in jih je tako dalječ nazaj vergla, de nas več ne motijo. Vkljub vsem videznim napredkam sovražnikov mora pri njih vendar le veliki strah in nepokoj biti, skori vsaki dan prestopajo husarji k nam, in to več del veljavni možje, ki so popred pod cesarjem služili. Pri unim vmikvanju Madjarov na otoku Čalokezu pred večeranjem se je zgodilo, de so mogli Madjari skozi mestice Serdahely iti, ko je je ravno letni so-

menj bil. Tu je postala zmešnjava in strahota! Dirjajoči husarji so lonce tolkli, in robo podirali in tako kupce in prodajavce strašili. — Madjari še vedno ne verjamejo, da bi mogoče ali dovoljeno bilo, da bi se ruski vojaki nam pridružili. Ali bodo nekteri ruski regimenti berž iz začetka tudi na desnim bregu Donave delati počeli, tega ne vemo. Zdi se, da se bo poglavitna bitva na levi strani odločila, in da mi tukaj pred ne začnemo, dokler naši na uni strani kaj bolj naprej ne pridejo.

Včeraj smo v Hedervaru na malim otoku imeli posebno in prav lepo praznovanje. Vojaki polka Laturjeviga, so v spominu na svojega patrona českiga, sv. Joana Nepomučenca, njegovo podobo na mestu postavljeno lepo z cvetjem olepšali, in mnogo vošnenih sveč prižgali, ter so dehanta zaprosili, da bi popoldne žegen deržel, kar je tudi rad storil. Zbrala se je tedaj ob štirih množica v cerkvi; general, oficirji, vojaki, uradniki in kmetje. Procesija je šla potlej k podobi. Peli so samo česke svete pesmi. Dehant je Madjar, ali ker je v Ternavi študiral, se je toliko po Slovaško naučil, da je tudi litanije in očenaš dosti gladko odmolil. Po doveršenim obredu se je cela množica zopet v procesii v cerkev vernila. Prepričan sem, da ni bil nihče izmed nas pri kakim praznovanju v čast sv. Joana z tako vročo pobožnostjo, kakor včeri.

Tistimu, ki je dalje iz doma, je poželenje, ki ga domu vleče, molitev — kakor je nasproti molitev — poželenje nadzemeljskiga doma. Te polja staroslavjanske niso znabiti že 700 let slavjanske službe Božje vidile. Skorej vse znamenja slavjanstva so se tukej v stanovavcih zgubile: samo v imenih mest se vidi, da so tukaj popred Slavjani bili, tako se imenuje ena izmed sosednih vasi Zamol, druga pa Ladomir. (N. N.)

Dunajske Novine podajo naslednje oznanilo generala Veldena iz Prešporka 21. maja. Odkar smo jeli napredovati v velikim Čalokazu, je bil sovražnik z vsakdanjem napadanjem še dalje bolj med Bös in Vasarut nazaj prepahnen; ravno tako se je vmaknil med Vagam in Donavo do Gute. Več njih je vjetih, kateri so povedali, da se Komarnska terdnjava marljivo popravlja, in da se od onod nove v kratkim nabrane trume pričakujejo; v Komarnu de velevala neki Lenkey.

V Rabu se je deržal sovražnik notri do mosta Adde in pri vhodu maliga otoka Šut; skoraj vsaki dan prestopijo sem husarji iz ondašnjih regimentov cesarja Nikolaja in Aleksandra.

Povedali so, da so imeli slabo hrano in da gerdo z njimi ravnaajo, posebno odkar so se nekteri branili na republiko priseči; vsi tisti, na ktere se prav ne zaneso, se pošljejo nazaj v Debrečino, da tam po celi deželi nabirane rekrute vadijo.

Koštovi poslanci se povsod prizadevajo ljudje za republiko prégovoriti, kar jim je dozda samo v Stuhlveisenburgu po sreči šlo. Cesarske bandera so se še vihale v Veliki Kaniži, v Pečuhu (Fünfkirchen) do Bate, kjer je bilo nekaj vojašnje južne Jelačičeve armade, ki desno krilo blizo do Petrovaradina raztegne.

General Velden ima novice iz Budima (Ofen) do 17. t. m., okoli Buda-Pešta in v Pešti ima sovražnik 30,000 mož.

Iz terdnjave se neprenehama strelja na mesto Peštansko in pa na sovražno baterio na Švabenbergu, ktera je mogla obmolkniti.

Hrabro obnašanje generala Hentzi v terdnjavi puntarji le zasramujejo in mu po časopisih žugajo.

Več napadov iz Pešte na terdnjavni vodovod (napeljava vode) je bilo s veliko škodo sovražnikov odbito; 45. honvedski bataljon je pri tem napadu 600 ljudi zgubil.

Dan na dan se izselujejo prebivavci iz Budimske terdnjave zavoljo pomankanja živeža; posadka je pa dobro previdjena.

Glavni tabor vstajnikov (puntarjev) je v Leopoldovim polju, kjer je bil ne davno tudi Görgej, ki je pa zavoljo prepira za Debrečino namenjen; zakaj polska vodja Dembinski in Bem bolj za-se, kakor za Ogre vojsko peljeta. Kar je cesarskih vojakov pri njih, jih čedalje več k naši armadi pristopi, in samo žuganje Madjarov in strašenje, da jih bodo naši postrelili, jih zamore še zadržati.

Na Vagu od Selie do Freistadta, na Nitri pred mestom Nagi Tapolčan in Sambokret je bilo veliko premikvanje sovražnika viditi; general Velden je tedaj poslal po noči 18. v Freistadt brigado Perinovo in dal tam most napraviti. Sovražnik se je berž vmaknil.

Konjiki so šli za sovražnikom na cesti proti Nitri in Tapolčanu. Že pred več dnevi se je levo krilo naše armade raztegnilo blizo do Trenčina, da je tako v zvezo stopilo z oddelkom generala Vogel, ki je 14. t. m. od Lejčave čez Kubin prišel, brez da bi mu bil sovražnik nagajal.

Konci sovražnih trum so bili v Rosenbergu, Turagyi, Raječu in tudi v Trenčinu, brez da bi se bili naših lotili. —

Ptuje dežele.

Rusija. „Petrograške novine“ 11. t. m. prinese naslednji cesarski razglas:

Po božji milosti

Mi Nikolaj prvi

cesar in samodržec vseh Rosij itd.

oznamimo vsakterimu:

Z razglasam 14. Sušca 1848 smo bili Svojim zvestim podložnikom od nesreče povedali, ki je zahodno Evropo zadela, in smo ob enim izrekli, da smo pripravljeni, nad Svoje sovražnike se podati, kjerkoli se nam nasproti postavijo, in ne vstrašivši se nikakoršnih žertev v neločljivi zavezi s svojo sveto Rusijo čast ruskiga imena in celotnost Svojih mej braniti.

Nepokoji in panti na zahodu se od tistih dob niso plegli. Zlobne in slepivne obljube, ki lahkoverno množico z goljufno izmišljavo srečniga stanu omamijo, kateri ne more nikoli biti sad svojovolnosti in samolastne pomoči, so priderle tudi na izhod, v knežije na Naših mejah ležeče, in turški oblasti podveržene, Moldavio in Valahio. Samo Naši vojaki v družbi z turškimi so tam zopet red ustanovili in ga še varvajo. Ali na Ogerskim in v Erdelju niso napete moči avstrijskiga vladarstva, ktero ima še z drugo vojsko — zoper zvonajne in domače sovražnike — na Laškem jako opraviti, da zdaj zamogle vstaje zmagati; marveč se je tam punt, podpiran od naših polskih izdajavcov od leta 1831 in drugih pritepencov, izgnancov, begunov in vlačugarjev raznih narodov, na narnevarniši način razširil.

Pri teh nesreče polnih dogodbah se je avstrijski cesar k Nam obrnil z željo zagotoviti se Naše pomoči zoper Naše skupne sovražnike. — Mi se taisti ne odtegnemo. —

Poklicali smo narviksiga vodja bitev in gospoda zmag na pomoč za to pravično reč, ter smo Svojim raznim armadam povelje dali, se vzdigniti, da vduše punt in pokonečajo prederzne hudobneže, ki se podstopijo, mir tudi naše zemlje v nevarnost pripraviti.

Ako je Bog z nami, kdo bo zoper nas!

Tako — tega smo si svesti — čuti, zaupa in kliče v Našim pod Božjim varstvom stoječim cesarstvu slehern Rus, slehern izmed Naših zvestih podložnikov, in Rusia bo svoj sveti poklic izpolnila.

Dano v Sv. Petrogradu 26. Aprila v letu rojstva Kristusoviga 1849, našiga vladanja 24.

Izvirni spis je od Nj. V. cesarja lastno-ročno tako podpisan: Nikolaj.

Laška. V Rimu je bila naslednja uradna novica na znanje dana:

Uradno oznanilo. Perva laška legia. General Garibaldi.

Palestrina 9. Maja 8¼ popoldne.

Popolna zmaga! Neapolitanci (7000 mož) so razgnani v beg. Mi smo jim odvzeli 3 štuke (topove), od katerih je eden dober, druga sta razbita. O pol petih se je strel zopet pričel in je terpel do večera. V eni uri oznanim naprej. Palestrina je razsvetljena.

Daverio, v imenu triumvira Mazzini. —

Francozi so še v Civitavecchia, in se niso več Rimljanov lotili.

Tudi iz Španskiga so poslani vojaki Pa-pežu v pomoč.

Neapolitanski vojaki še zdaj niso poglavitniga mesta v Sicilii Palermo v svojo oblast dobili.

Nemška. V Frankobrodu je nadvojvoda Joan nemški mestovladar novo ministerstvo postavil, kteriga predsednik je neki Grävell; ali narodni zbor ni z njim zadovoljen; tode minister Grävell je oznanil v zboru, da ostane pri ministerstvu, če prav zaupanja zbora nema, in da bode nadvojvoda Joan, ako odstopi, svojo moč nemškim vladam, od katerih jo je prijel, ne pa Frankobrodskemu zboru nazaj dal. Dan na dan odstopajo poslanci, sosebno, odkar so jih vlade večidel nazaj poklicale. — Pruski kralj je izdal razglas na svojo armado, v katerim jo nagovarja, naj Nemško deželo zoper brezpostavnost in republiko brani. — Od Badenskiga vojvoda se ne ve, kje de je; med tem gospodari v Karlsruhe neki deželni odbor, ki je tudi z bavarsko Pfalcio v zavezo stopil. —

Po nemških deželah skorej povsod gori; — namreč kervava povzdiga zoper svoje vladarje se je skorej povsod začela. — V Wirtembergskim je moral kralj Frankobrodsko ustavo ino Pruskiga kralja kakor nemškiga cesarja spoznati, — v Draždnu, na Saksonskim je kervavi punt postal, — kralj je zbežal ino njegovi vojsaki so s Pruskimi združeni puntarje premagali. Na Pruskim v Bratislavi je tudi hudo se godilo, veliko kervi teklo, ino zadnjič so kraljevi vojaki premagali.

Od kod pridejo te nesrečne puntarije in povzdige? V Frankobrodu je ognjiše te hudobije. Vidili so namreč levični poslanci Frankobrodskiga zbora, da njih sklepi veljavnosti nimajo, ino so serditi sklenili, vse vlade prekucniti, ino tako ljudstvom vlado po vsem nemškem vpeljati. Oni bi seveda na verhu vlade bili, in iz svoje višave ljudi osrečiti hotli! Zato srečo se pa mi lepo zahvalimo. Pervi minister Gagern je bil v zboru od leveice „izdajavec domovine“ imenovan. — Poprej so se lepo zastopili, zdaj pa, ko Gagern opominja k modrosti, ga izdajavca domovine imenujejo. — Veliko število Avstrijskih, Bavarskih, ino tudi Pruskih poslancov je že iz zbora domu zbežalo.

Upati smemo, da bodo armade poglavarjev in prizadevanje poštenih možov, katerih je še več število, tud Nemško deželo kmalo razmerili. (Slov. Nov.)

Francozka. Laškemu časopisu „Saggiatore“ se piše iz otoka Malte, da vtegne zopet med Turškim in Francozskim vladarstvom razpertija vstati zavoljo afrikanskiga primorja; da se je namreč turška flota iz Dardanel proti Tunisu napotila; nasproti pa so Francozi tudi nekaj bojnih ladij v Tunis poslali. —

Nar važniši reč je zdaj na Francozkim volenje za novi narodni zbor v Parizu, ktera stranka de bo prevago imela, ali stranka zmernih, red in dozdažno vravnavo človeške družbe ljubečih, ali pa tistih prenapetih ljudi, ki se socialisti imenujejo, in ki vse obstoječe prevreči in tako po njih mislih celo ljudsko družbo iz korenine preurediti in popraviti hočejo. —

Angleško. V zgornji angleški zbornici je pobaral lord Brougham ministra zvonajnih zadev, ali mu je uradno prihod Rusov v Avstrijo naznanjen, in je pristavil, da imajo Angleži uzrok, zoper to dogodbo protestirati. Ali minister Landsdowne je odgovoril, da se ne more nihče vstavljati zoper to, ako ena deržava drugi deržavi z njenim dovoljenjem vojske na pomoč pošlje. — Torej se ni bati, da bi iz pomoči Rusov kaka evropejska vojska vstala, ktere bi se pa bilo bati, če bi Madjari premagali in Avstrijo razderli.

Nepolitiški del.

Želje.

Ako bi hišico imel, zeleno
Z gostim beršlinom okrog opleteno,
Tik pa šumljal bi vir bistre vodice,
K' moči suhotnih trat sparjeno lice,
Sredi planjave pa lipica stala,
Ki bi žar solnca mi s čela pihljala,
V vertec planjavo koj krog bi zgradil,
Notri pa terfice k terti posadil.

Moje edino bi blo poželenje,
Česar bi voščil si v zemsko življenje;
Zraven se ljubice serčice zvesto,
V divjem življenji ljubljeno nevesto,
Ki bi preserčeno le mene ljubila,
K' naji le smerti bi kosa ločila;
— Časa bi toki se urno spesili,
Dnevi za dnevi veselo minili.

Blaga, bogastva bi si ne želela,
Toljko le samo, da bi se živela;
V njenim naročji bi serčno zametal
Dare vse, ktere bi Plut mi obetal;
Prazna bi reč bli kupovi mi zlata,
K' časti bi nikdar ne prašal za vrata;
Dal rad slovo bi vsem ljudje zakladom,
In opatijam, pristavam in gradom.

Kaplica čista, ko terta jo daja,
Bila od nektarja meni bi slaja,
Če bi preljuba jo pred pokusila,
Potlej pa meni radostno napila;
Majhen obedek, domače kosilo,
Ktero bi v senci se lipe povžilo,
Dražje bi blo mi, ko carov gostije,
Ljubše, ko slast, ki v Olimpu se pije.

V zvezo bi najno ne mešal se tretji,
Množice bla bi jezikom v zavetji,
Večna in vedna ljubezzen le sama
V zlati bi zarji bleščila se nama,
Tuge življenja bi nikdar ne znala
Sanje vesele, priprosta le šala,
Vhajali nama prijetni bi dnevi,
V terdni bi zlogi kljubavala revii.

V senčnici mračni naslonil glavico
V njeno naročje bi, gledal divico
V beli obrazek, in vbirat bi glase,
Sklical nazaj že minule bi čase,
Pel le od nje bi, od njene lepote,
Pel od ljubezni bi ran in sladkote,
Pesmi pa ona bi sama sodila,
Ono edina bi moja bla Vila.

Luč ino zvezdica svitla očesa,
Cvet, ravnomera njenega telesa,
Blo bi mi v pesmi nadušje edino;
V lehico živo oterplo ledino,
Pastih snežnikov ogoljeno glavo
S petjem premenil bi v zlato planjavo,
Tempe bi nama doma zelenilo
Cvetje ljubezni bi sadje rodilo.

Ruska armada.

(Iz Danice il.)

Rusija ima zdaj 65.000.000 prebivancev, ta broj raste vsako leto za 600.000 duš na priliko. Ni je vlade, ki bi silni vojsko (armado) imela, in ni je vojske, v kateri bi bolj vojniški duh vladal, ker čisti absolutizem cara obrani v njej nekaki naslednji duh, ki po osvojenji hlepi. Pervi oddelek ruske vojske je carska straža, sostoječa iz 3 divizij pešcov, vsaka divizija po 4 regimente, za tim 1 divizija oklepnikov in 2 divizije lahkih konjikov; potem iz 2 brigad topnikov, pešcov in konjikov, nekaj pionirskih in pontonirskih čet in tako dalje.

Štirje regimenti pešcov se zovejo stara carska straža; ti nosijo stare historijske imena, kakor: Preobražensky, Semenovsky, Ismailovskiy in moskovska carska straža.

Carska straža sostoji iz 43.000 pešcov, 12.000 konjikov in 6000 vojakov vsaktere verste; skupno tedaj iz 61.000 mož.

Za carsko stražo sledi v časti oddelek granatirjev, sostoječ iz 3 divizij pešcov po 4 regimente, za tim 1 divizija lahkih konjikov in 4 brigade topnikov z dvema konjaniškima in 6 peškimi baterijami. Vsiga skup ima 47.000 granatirjev.

Redna vojska razdeljena je na 6 oddelkov; vsak po 3 divizije pešcov (vsaka divizija pešcov po 4 reg.) in 1 divizija konjikov; 3 konjiške in 12 peških baterij, z nekoliko manjših čet. Vsiga skup šteje 288.000 pušk, 30.000 konjikov, 36.000 topnikov itd. V kupno 354.000 mož.

Konjiške rezerve sostoje iz 3 oddelkov, ki stanujejo v pokrajinah Chersoneski, Harkovski in južni Ruski.

Dveh prvih oddelkov sostoji vsak iz jedne divizije oklepnikov in 1 divizije ulanov; tretji pa iz dveh divizij dragonov. Vsi trije štejejo svojih 28.000 konjikov. Razun tega ima vsaka divizija eno brigado topnikov; ako se še pristeje akusonska četa od 18.000 mož: šteje vsa konjiška rezerva 46000 mož.

Razun tega ima še 4 graničarske oddelke, in seer: astrakanskiga od 36.000 mož; finskiga od 10.000 mož; orenburškiga od 13.000 mož, in sibirskiga od 12.000 mož. Tih 71.000 mož nikdar nič ne ide iz opomnjenih pokrajin, še pomoč jim pošiljajo, kadar je potreba.

K graničarski vojski spadajoče posadne čete sostoje iz 100 peških bataljonov, vsaki bataljon po 500 mož; ako se jim pristeje topniki, ima 62.000 mož.

Posledni slede kozaki, ki so porazdeljeni v regimente ali polke po 4—800 ljudi. Vsiga skup je 146 reg. in seer: 56 donskih; 21 černomorskih; 12 kavkazskih, 2 podunavska, 4 azovske, 3 astrakanske, 3 baškirske, 2 kavropoljska, 12 uralskih, 20 orenburških, 13 sibirskih, 2 maloruska. V kupno 80.000 konj na priliko.

Tu so tedaj vse ruske vojske; pa ni dosti, jih samo prešteti, ampak moramo nje notranjo važnost tudi premostriti.

Tih 8—900.000 vojakov je sila, ktera bi vsako naval odbila.

Karol XII. in Napoleon so temu dovoljin dokaz. Ali nasproti tudi car nemore, ker je preveč oddaljen, brez pomoči kake druge evropske vlade s svojo vojsko kjerkoli posredovati. V takim primerljeju mogel bi samo svojo redno vojsko vpotrebovati.

Ta vojska pa, če se še carska straža in granatiri pristejo, znese v času mira 367.000 pešcov, 75000 konjikov in 66000 vsaktere verste, v kupno tedaj 508.000 mož.

Ruska vojska se je slavno obnašala v času francoske vojske s svojim izvrstnim deržanjem, disciplino in poterpežljivostjo v nesreči. Te sposobnosti izhajajo nekaj iz narave vojakov; nekaj pa iz vredb, ktere v slobodni državi obstati ne morejo, in ktere se s predsodami ruskiga naroda skoz in skoz slagajo. — Nevoljnici (Leibeigene) služijo 15—20 let; kad iz službe stopijo, postanejo slobodni.

Gradjani in slobodni morajo na mesto sebe zameno postaviti. Plemiči se uče v vojniških učivnicah, kjer je že mnogo izvrstnih odgojeno bilo.

Iz vsiga tega je viditi, da ima ruski car vrédne gibive vojske 500.000 mož. On je prvi borec absolutizma; proti kterim že 60 let demokracija zastoj boj bije.

Knjiga splošnih deržavlanskih postav.

§. 373.

Če tedaj tožene reč na nevesten ali nepostaven način posestva, če noheniga prednika povedati ne zamore ali le sumljiviga pove; ali, če je reč brez plače, tožnik pa za plačo zadobil; se mora tožniku uganiti.

§. 374.

Ako imata tožene ino tožnik enako ime svoje pristne posesti, gre tožencu zavoljo posesti prednost.

§. 375.

Kdor kako reč v ptujim imenu posestva se zamore proti lastninski tožbi z tem braniti, de svojiga prednika imenuje ino to izkaže.

§. 376.

Kdor posest kake reči pred sodnico taji ino se mu to zviža, mora tožniku že samo zavoljo tega posest prepustiti; voder obderži pravico, pozneje svojo vlastninsko tožbo začeti.

§. 377.

Kdor terdi, de kako reč posestva, katere ne posestva, in tožnika z tem zmoti, je odgovoren za vso iz tega izvirajočo škodo.

§. 378.

Kdor je kako reč v posesti imel, ino po izročeni tožbi popustil, jo mora tožniku, če se ta praviga imetnika deržati noče, s svojimi stroški nazaj pridobiti, ali memoredno vednost taiste poverniti.

§. 379.

Kar ima tako vestni, kakor nevestni posestnik lastniku poverniti glede na korist, ki

mu je odšla, ino na škodo, katero je terpel, se je v prejšnjimu poglavju odločilo.

Tretje poglavje.

Od pridobitve vlastnine z usvojenjem.

§. 380.

Brez imena in pravniga pridobila se vlast doseči nemore.

§. 381.

Pri prosto ležečih rečeh obstoji ime v prirojeni prostosti jih v posest vzeti. Pridobilo je usvojenje, s katerim se kdo prosto ležeče reči z namenam, polasti s taisto kakor s svojo ravnati.

§. 382.

Prosto ležeče reči si zamorejo vsi udi deržave z usvojenjem pridobiti, kolikor ta pravica ni po političkih postavah okratena, ali nekterim udam predpravica usvojenja ne gre.

§. 383.

To velja sosebno zastran živalskiga lova. Komu gre pravica živali ali ribe loviti; kako naj se nezmerno množenje zverine krati, in škoda od zverine napravljena poverni; kako naj se rop sterdi, ki se po ptujih bučelah godi, overa, je v političkih postavah ustanovljeno. Kako se imajo tati zverine kaznovati, je v kaznovavnih postavah odločeno.

§. 384.

Domači bučelni roji ino druga pitovna in pripitana živina niso reči prostiga lova, marveč ima lastnik pravico jih na ptuji zemlji zasledvati, voder ima zemljiškemu posestniku škodo poverniti, če se mu je storila. Ako lastnik materniga ula ni dva dni roja zasledval, ali če je pripitano živinče dva in štirideset dni samo vun ostalo, ju zamore na občni zemlji vsakdo; na svoji lastnik zemlje za-se vzeti in obderžati.

§. 385.

Nobena privatna oseba nima pravice si pridelve usvojiti, ki so po potitiških ukazih deržavi prihranjeni.

§. 386.

Premakljive reči, katerih lastnik za svoje več obderžati noče, in jih torej zapusti, si zamore vsak ud deržave usvojiti.

§. 387.

Kdaj se imajo zemljiša zavoljo popolniga opušnja svojiga obdelovanja, ali poslopja zavoljo opušeniga popravka, za zapušene imeti, ali odvzeti, odločijo političke postav.

§. 388.

V dvombi ni predumiti, de kdo svojo vlastnino popustiti hoče; torej ne sme nobeden najdec najdeno reč za zapušeno imeti in si jo usvojiti. Še manj se sme kdo pobrezne pravice prilastiti.

§. 389.

Najdec je tedaj zavezan reč prejšnjimu lastniku, če se iz znaminj reči ali iz drugih okoljšin razločno spozna, nazaj dati. Ako mu prejšni lastnik znan ni, mora, če najdena reč vrednost goldinarja preseže, najdenje v osmih dnevih, na v slehernim kraju navadni način, oznaniti dati, ino če je najdena reč več od dvanajst goldinarjev vredna, primerlej kraj-ski gosposki naznaniti.

§. 390.

Gosposka ima storjeno naznanjenje, brez de bi posebne znamenja najdenih reči omenila, navtegama na v slehernim kraju navadni način; če se pa lastnik v okoljšinam primerni dobi ne razodene, ino vrednost najdene reči pet in dvajset goldinarjev preseže, trikrat po javnih časopisih, razglasiti. Če se najdena reč brez nevarnosti v rokah najdeca pustiti ne more, se mora reč, ali ako bi se taista brez znamenite škode hraniti ne mogla iz nje po očitni dražbi zadobljena vrednost sodniško shraniti, ali tretjemu v shrambo izročiti.

§. 391.

Ako se poprejšni imetnik ali lastnik najdene reči v dobi leta od časa dokončaniga oznanila, oglasi ino svojo pravico postavno skaže, se mu reč ali za-njo prejeti denar izroči. On je pa zavezan, potroške poverniti, in najdeno reč to terja deset od sto občne vrednosti za najdečvo plačilo opraviiti. Če je pa po ti izmeri plačilo znesek tise goldinarjev doseglo; se ima taisto v obziru na ostalo le po pet od sto zmeriti.